

Kształtowanie bezpieczeństwa poprzez system Centrów Powiadamiania Ratunkowego – cele i zadania CPR

nadbryg.dr Ryszard Grosset

Komendant – Rektor Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie

Ratowanie życia i zdrowia ludzi stanowi podstawowy cel działań prowadzonych ,w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Jednym z najistotniejszych warunków, od których zależy powodzenie prowadzonych działań jest zachowanie ich ciągłości i spójności w całym czasie ich trwania bez względu na interdyscyplinarny charakter poszczególnych elementów akcji ratowniczej.

Fakt ten ilustruje najlepiej sytuacja istniejąca w ratownictwie drogowym. W strukturach PSP działa około 500 specjalistycznych samochodów ratownictwa drogowego, które corocznie biorą udział w około 40000 akcji ratowniczych (na ogólną liczbę około 80000 wypadków i katastrof drogowych w skali roku na terenie Kraju). W 70% tych akcji działaniom z zakresu ratownictwa technicznego towarzyszy udzielanie poszkodowanym przedlekarskiej pomocy medycznej na miejscu zdarzenia.

Przeprowadzona w 1997 roku nowelizacja ustawy o Państwowej Straży Pożarnej wprowadziła (art.1,ust.2 pkt.5) realizację działań z zakresu ratownictwa medycznego do obszaru obowiązków formacji.

Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej w obszarze ratownictwa medycznego zawarte zostały w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad organizacji Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Biorąc pod uwagę fakt, że prowadzenie działań ratowniczych musi być procesem spójnym i komplementarnym w zapisach ww. rozporządzenia stworzono możliwość budowania wspólnego dla wszystkich instytucji składających się na system ratowniczy na poziomie powiatu systemu powiadamiania ratunkowego i dysponowania jednostek do działań ratowniczych. Biorąc pod uwagę rachunek ekonomiczny oraz sprawność już istniejących struktur zaproponowano aby system łączności alarmowania i dysponowania pogotowia ratunkowego oprzeć na działającej od ośmiu lat sieci

łączności Państwowej Straży Pożarnej, tworząc na bazie istniejących Powiatowych Stanowisk Kierowania PSP sieć Centrów Powiadamiania Ratunkowego.

Ten systemowy kierunek działania został w dniu 10 stycznia 2000 r. zaprezentowany, wraz z gruntowną analizą, Komitetowi Spraw Obronnych Rady Ministrów.

Prezentowane wnioski koncentrowały się na zasadach organizacji ratownictwa medycznego w ramach PSP oraz na integracji ratownictwa medycznego z Krajowym Systemem Ratowniczo - Gaśniczym.

W protokole obrad komitetu stwierdzono, że KSORM, po dyskusji zaaprobował generalne rozwiązania integrujące ratownictwo medyczne z Krajowym Systemem Ratowniczo - Gaśniczym, zalecając Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia oraz Ministrem Finansów dokonanie analizy prawnej i finansowej wprowadzenia projektowanego systemu.

Szczegółowe wnioski i propozycje rozwiązań przedstawione zostały, w sprawozdaniu Komendanta Głównego PSP, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 12.01.2000 i uzyskały pełną aprobatę.

Podstawową rolę w zakresie koordynacji działań oraz organizacji systemu alarmowania i współdziałania różnych podmiotów realizujących działania z zakresu ratownictwa odgrywa szczebel powiatowy. Wynika to z obowiązku realizacji ustawowych zadań własnych powiatu określonych w ustawie o ochronie przeciwpożarowej (art. 21b) .

Do zadań powiatu należy m.in. :

- budowanie systemu koordynacji działań jednostek ochrony przeciwpożarowej wchodzących w skład krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego oraz służb, inspekcji, straży oraz innych podmiotów biorących udział w działaniach ratowniczych,
- organizowanie systemu łączności, alarmowania i współdziałania między podmiotami uczestniczącymi w działaniach ratowniczych na obszarze powiatu.

Jednym z istotnych elementów wpływających na sprawne koordynowanie działań jest właściwe zarządzanie informacją. Duży wpływ na to ma stan organizacji systemów

łączości, w tym stanowisk kierowania poszczególnych służb i instytucji współpracujących w sferze ratownictwa .

Czynnikiem determinującym skuteczność podejmowanych działań ratowniczych jest czas reakcji jednostek interwencyjnych na wywołania alarmowe. Podstawowym parametrem jest czas dojazdu, a nie przynależność terytorialna, administracyjna jednostek ratowniczych. Poprawę w tym zakresie można uzyskać poprzez budowę nowoczesnych systemów łączności: alarmowania, dysponowania i współdziałania sił i środków jednostek ochrony przeciwpożarowej i innych podmiotów ratowniczych /system alarmowo-dyspozytorski/.

W tym celu, na poziomie powiatu powinny być tworzone wspólne centra powiadamiania ratunkowego dla służb ustawowo powołanych do niesienia pomocy, innych służb i podmiotów ratowniczych oraz instytucji i podmiotów współdziałających. W pierwszej kolejności, możliwe jest zintegrowanie obsługi wywołań alarmowych przychodzących na numery 998 (Straż Pożarna), 999 (Pogotowie Ratunkowe) .

Dla usprawnienia i uproszczenia obiegu informacji oraz skrócenia czasu podjęcia działań ratowniczych wprowadzana jest w życie koncepcja Centrów Powiadamiania Ratunkowego, która została zaakceptowana przez Podsekretarzy Stanu Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendanta Głównego-Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

Centra te w większości budowane są od 2000 roku w większości na bazie powiatowych stanowisk kierowania PSP, które zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad organizacji KSRG, pełnią funkcję centrów powiadamiania ratunkowego dla potrzeb systemu oraz podmiotów wspomagających krajowy system ratowniczo-gaśniczy.

Centra Powiadamiania Ratunkowego organizowane w Komendach Powiatowych i Miejskich PSP integrują działania wszelkich podmiotów ratowniczych, wykorzystując systemy zarządzania informacją wdrożone i sprawdzone w codziennej praktyce KSRG.

W szczególnym przypadku tj. braku możliwości technicznych lub lokalowych w Państwowej Straży Pożarnej, Centrum Powiadamiania Ratunkowego będzie zintegrowane organizacyjnie, przy pomocy środków technicznych, z istniejącymi stanowiskami /biurami / wezwań jednostek pomocy doraźnej ochrony zdrowia.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że tworząc Centrum Powiadamiania Ratunkowego można spodziewać się poprawy następujących parametrów operacyjnych:

- skrócenia czasu powiadamiania i dysponowania do działań ratowniczych podmiotów realizujących ratownictwo medyczne, chemiczne, ekologiczne, techniczne lub gaszenie pożarów oraz podmiotów współdziałających i wspomagających działania ratownicze lub przewidzianych do reagowania na inne zagrożenia wynikające z powstałych zdarzeń,
- właściwego doboru sił i środków niezbędnych do skutecznego prowadzenia działań ratowniczych,
- szybkiego przekazu informacji w sieci stanowisk kierowania PSP na obszarze województwa w przypadku wystąpienia zdarzeń o zasięgu wykraczającym poza obszar powiatu.
- stworzenia jednolitej ewidencji zdarzeń – jednolitej bazy danych zawierającej informację o zdarzeniach, użytych siłach i środkach, przebiegu działań ratowniczych, itp.,
- zintegrowania pracy dyspozytorów w przypadku wystąpienia zdarzeń z dużą liczbą poszkodowanych lub katastrof chemicznych, ekologicznych, komunikacyjnych, budowlanych,
- koordynacji działań ratowniczych w przypadku zdarzeń masowych w oparciu o stale aktualizowane dane dotyczące sił i środków placówek ochrony zdrowia i innych podmiotów ratowniczych,

Swoje zadania CPR powinno spełniać poprzez realizację następujących funkcji :

- punktu przyjmowania zgłoszeń o zagrożeniach – dokonując przyjęcia zgłoszenia, jego kwalifikacji i selekcji, stosując odpowiednie procedury postępowania właściwe dla każdej ze służb,
- dysponowania do działań sił i środków – według opracowanego planu ratowniczego, uwzględniając współdziałanie wszystkich podmiotów systemu ratowniczego i porządku publicznego,
- koordynacyjnych w zakresie wspomagania prowadzonych działań ratowniczych na podstawie potrzeb kierującego działaniem lub koordynatora medycznych działań ratowniczych, zapewnienia współdziałania Szpitalnych Oddziałów

Ratunkowych, innych grup i formacji ratowniczych realizujących także zadania w zakresie ochrony ludności,

- oceniających gotowość systemu ratowniczego do podjęcia działań ratowniczych, konieczność wspomaganie powiatowego systemu ratowniczego poprzez wprowadzenie stanów podwyższonej gotowości, alarmowanie odwołów i personelu wspomagającego (specjalistów branżowych), sił ratowniczych z terenów sąsiednich,
- monitorowania powstania i rozwoju możliwych zagrożeń,
- ostrzegawczych – ostrzeganie w trybie alarmowym służb ratowniczych i ludności o możliwości powstania nadzwyczajnych zagrożeń, zarządzonych formach ochrony i postępowania ludności,
- informacyjnych – informowanie o powstałych zagrożeniach, przebiegu działań ratowniczych władz samorządowych i rządowych, środków publicznego przekazu, sąsiednich powiatów, podjętych decyzjach i zarządzeniach prewencyjnych starosty i władz gminnych obowiązujących wszystkich obywateli,
- decyzyjnych – poprzez realizację decyzji organów centralnych państwa, wojewody, komendanta wojewódzkiego PSP, starosty i poszczególnych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast,
- analitycznych i dokumentacyjnych – analizowanie i prognozowanie rozwoju powstałych zdarzeń i przebiegu działań ratowniczych, dokumentowanie podejmowanych decyzji i przekazanych informacji,
- tworzenie powiatowych ratowniczych baz danych – pozyskiwanie i przetwarzanie dla potrzeb systemu ratowniczego baz danych posiadanych przez organy i instytucje działające na terenie powiatu.

Ogólna koncepcja budowy zintegrowanego centrum powinna zawierać następujące moduły:

- moduł przyjmowania zgłoszeń,
- moduł zarządzania zasobami poszczególnych służb oraz prowadzenia działań,
- moduł systemu informacyjnego,
- moduł systemu łączności,
- moduł analiz i raportowania,
- moduł zarządzania systemem,
- moduł treningowo - symulacyjny.

Centra Powiadamiania Ratunkowego powoływane są na mocy porozumień zawieranych pomiędzy współdziałającymi podmiotami pod egidą starostów.

Stworzony w roku 2000 i funkcjonujący do końca 2001 roku system finansowania budowy CPR polegał na tym, że starostowie, po zawarciu porozumień występowali do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji i Ministra Zdrowia z wnioskami o dofinansowanie budowy Centrów Powiadamiania Ratunkowego na administrowanym przez nich terenie.

W 2000 i 2001 roku przeznaczono środki, w kwocie 7.5 mln złotych, na utworzenie ponad 80 centrów, z czego 26 finansowanych było ze środków Komendy Głównej PSP, a pozostałe ze środków Ministerstwa Zdrowia, przy czym zaznaczyć należy że finansowanie to pokryło zaledwie 15-20% pełnych kosztów ponoszonych na ten cel przez administrację samorządową. Na rok 2002 planowano rozpoczęcie prac nad uruchomieniem kolejnych 125 Centrów Powiadamiania Ratunkowego, z czego 25 miało być finansowanych ze środków Komendy Głównej PSP.

Plany nie zostały niestety zrealizowane w związku z pojawieniem się, konkurencyjnego dla programu CPR projektu C2 (Command and Control).

Program ten zakładał uruchomienie na terenie Kraju sieci Powiatowych Centrów Ratowniczych i zarazem Powiatowych Centrów Zarządzania Kryzysowego w oparciu o środki i technologie uzyskane w ramach umowy offsetowej na zakup samolotu wielozadaniowego F-16.

Do finalizacji projektu niestety nie doszło i w chwili obecnej dyskusja na temat integracji systemów składających się na szeroko pojętą sferę bezpieczeństwa powszechnego rozpoczyna się na nowo.

Miejmy nadzieję, że wynikające z niej wnioski doczekają się wreszcie realizacji pozwalającej na zwycięstwo zdrowego rozsądku i ekonomicznego podejścia do publicznych finansów nad partykularyzmem i przywiązaniem do nienajlepszych tradycji, tym bardziej ,że katalog wyzwań i oczekiwań stojących przed Centrami Powiadamiania Ratunkowego systematycznie rośnie.